

Reflexia kultúry

PRÍLOHA NÁRODNEJ OSVETY 5 – 6/2011 PRE KULTÚRNO-OSVETOVÚ
TEÓRIU, REFLEXIU A PRE VEDU A VÝSKUM V OBLASTI KULTÚRY

ŠTUDIJNÝ ODBOR ANIMÁTOR VOĽNÉHO ČASU
NA STREDNEJ PEDAGOGICKEJ ŠKOLE V LEVOČI

Prezentácia moderných vyučovacích metód v podmienkach strednej školy

Ako učiteľka Strednej pedagogickej školy v Levoči sa vo svojej pedagogickej práci orientujem na výučbu odborného predmetu Teória a metodika animačných činností, ktorý patrí k profilujúcim odborným predmetom pre študentov v odbore 7663 6 kultúrno-výchovný pracovník a 7662 6 animátor voľného času. Tento predmet sa v našej škole vyučuje od roku 1996 a s ním prepojený predmet – prax – je súčasťou štúdia posledné tri roky. Prioritami týchto odborných, vzájomne sa dopĺňajúcich a prelínajúcich predmetov je nielen získavanie teoretických vedomostí z oblasti kultúry, kultúrno-osvetovej práce, animácie a animačných aktivít, ale predovšetkým príprava, tvorba, realizácia, organizácia a hodnotenie animačných programov a aktivít rôzneho druhu, sprievodcovských služieb s cieľom pripraviť kvalifikovaných pracovníkov, ktorí budú usmerňovať účastníkov animácií zmysluplne a aktívne tráviť svoj voľný čas a orientovať sa vo sférach kultúry a animácií.

Cieľom môjho príspevku je popísať prípravu študentov SPgŠ v Levoči v odbore animátor voľného času na ich budúce povolanie, charakterizovať učebný odbor a jeho absolventov z hľadiska ich budúceho uplatnenia v oblasti kultúry a animácií. Úsilím je prezentovať moderné koncepcie vo vyučovaní, metódy a organizačné formy, ktoré uplatňuje naša škola v edukačnom procese a prezentovať konkrétne aktivity žiakov tohto odboru v oblasti kultúry, kultúrno-osvetovej činnosti, animácie kultúry a voľnočasových animačných aktivít.

1. HISTÓRIA STREDNEJ PEDAGOGICKEJ ŠKOLY V LEVOČI

História Strednej pedagogickej školy v Levoči sa začala 1. septembra 1950 na **Pedagogickom gymnáziu pre materské školy v Spišskej Novej Vsi**. Škola nemala vlastnú budovu, ani pedagogický zbor a dočasne bola umiestnená spolu s gymnáziom v budove bývalého učiteľského ústavu, na ktorého tradície nadviazala. Štúdium od daného roka do roku 1960 bolo trojročné, doplnené jednoročnou riadenou praxou. Od roku 1955 škola sídli v Levoči. Zákomom z roku 1960 bola škola premenovaná na **Pedagogickú školu v Levoči**. Nezmenil sa len názov, ale výrazne sa zmenil aj charakter školy. Štúdium bolo denné, postupne pribúdali rôzne formy externého štúdia – nadstavbové a diaľkové. Štvorročné štúdium (päťročné popri zamestnaní) sa končilo maturitnou skúškou. Študenti sa do roku 1975 mohli vzdelávať v odboroch *učiteľstvo pre materské školy* (denné štvorročné štúdium), *vychovávateľstvo* (denné štvorročné štúdium), *dvojročné nadstavbové štúdium pre vychovávateľov*, *vychovávateľstvo* (trojročné štúdium popri zamestnaní pre absolventov všeobecnovzdelávacích a odborných škôl), *vychovávateľstvo – pracovník PO SZM* (dvojročné štúdium popri zamestnaní), *učiteľstvo pre materské školy* (trojročné štúdium pre absolventov všeobecnovzdelávacích a odborných škôl), *vychovávateľský kurz*, *sociálno-právny odbor* (netradičná forma nadstavbového štúdia). Po roku 1978 počet tried neustále narastal. Rekordný počet (17 tried denného štúdia) bol v školskom roku 1979/80.

Rok 1989 a následné udalosti výrazne ovplyvnili aj ďalšie smerovanie školy. K tradičným odborom štúdia pribudli nové – čím škola reagovala na potreby spoločnosti a trhu práce. V školskom roku 1989/90 bola možnosť študovať iba

v jednom študijnom odbore – *učiteľstvo pre materské školy*. Neskôr sa začali otvárať nové netradičné študijné odbory. Medzi nimi v školskom roku 1997/8 študijný odbor *kultúrno-výchovný pracovník*.

V školskom roku 2007/2008 sa škola presťahovala do novej zrekonštruovanej budovy. Výsledkom je moderná škola s odbornými učebňami, telocvičňami, výtvarnými priestormi, učebňou vypočtovnej techniky, aulou a ďalšími priestormi potrebnými pre špeciálnu prípravu budúcich pedagógov. V súčasnosti v štvorročných maturitných študijných odboroch škola pripravuje:

- učiteľky pre materské školy a vychovávateľky pre základné školy,
- kultúrno-výchovných pracovníkov resp. animátorov voľného času,
- sociálno-výchovných pracovníkov.

2. ODBOR KULTÚRNO-VÝCHOVNÝ PRACOVNÍK A ANIMÁTOR VOĽNÉHO ČASU

Ministerstvo školstva Slovenskej republiky schválilo s platnosťou od **1. septembra 1996** nový študijný odbor z oblasti pedagogických vied s názvom **kultúrno-výchovný pracovník (7663 6)**. Od školského roku 1997/98 sa tento štvorročný maturitný študijný odbor vyučuje aj na SPgŠ v Levoči. Štúdium je organizované dennou formou a je určené pre absolventov základných škôl. V priebehu rokov sa študijný odbor kultúrno-výchovný pracovník vyvíjal, učebné osnovy, plány a profil absolventa sa prispôbovali novým požiadavkám.

V roku 2006 bol tento študijný odbor inovovaný z hľadiska obsahu vzdelávania a prípravy, profilu absolventa

a požiadaviek, ktoré má tento spĺňať v oblasti všeobecného a odborného vzdelania. Do učebného plánu pribudol predmet informatika a predmet hospodárska geografia sa začlenil medzi predmety odborného zamerania. Keďže kultúrno-výchovný pracovník sa chápe ako programový a administratívno-organizačný pracovník v kultúrnych, voľnočasových, dovolenkových, prázdninových a občianskych zariadeniach, združeníach a strediskách, k odborným, príp. voliteľným predmetom sa pričlenila právna a ekonomická náuka, prax a aplikovaná informatika.

K **1. septembru 2008** nastala v rámci študijného odboru 7663 6 kultúrno-výchovný pracovník ďalšia zmena. Odbor **kultúrno-výchovný pracovník** sa premenoval na **študijný odbor 7662 6 animátor voľného času**. Modernizáciu učebných plánov a učebných osnov v danom študijnom odbore si vyžiadala zmena v chápaní voľného času a animácie ako jednej z metód výchovy pre voľný čas.

Na SPgŠ v Levoči v súčasnosti existujú paralelne vedľa seba ešte oba študijné odbory. Posledný rok dokončujú študenti maturitného ročníka štúdiom v odbore kultúrno-výchovný pracovník a zároveň sa realizuje učebný plán podľa učebných osnov v študijnom odbore animátor voľného času.

3. ŠTUDIJNÝ ODBOR ANIMÁTOR VOĽNÉHO ČASU

3.1 Profil absolventa študijného odboru 7662 6 animátor voľného času

Absolvent študijného odboru animátor voľného času je kvalifikovaným, samostatným, tvorivým pracovníkom, ktorý projektuje, pripravuje, usmerňuje a organizuje voľný čas:

– **vo výchovných, vzdelávacích a kultúrnych zariadeniach a inštitúciách** (výcvikové štúdiá, voľnočasové centrá, múzeá, galérie, knižnice, kultúrne a umelecké zväzy a spolky),

– **v oblasti zdravia a športu** (kúpeľné a medicínske centrá, sanatóriá, športové štúdiá a fitcentrá),

– **v oblasti verejnej správy a prostriedkov masovej komunikácie** (štátna správa a samospráva, médiá, nakladateľstvá, kiná, videotéky, multimediálne strediská),

– **v oblasti gastronómie, ubytovania a zábavy** (hotely, penzióny, hudobné lokály, centrá zábavy a parky voľného času, diskotéky),

– **v oblasti cestovného ruchu** (poradenské centrá cestovného ruchu, kúpeľné strediská a dovolenkové centrá, prázdninové a dovolenkové kluby),

– **v oblasti sociálnej starostlivosti** (centrá sociálnej starostlivosti, azylové domy, domovy dôchodcov, detské domovy).

Absolvent odboru má všeobecný kultúrny rozhľad získaný štúdiom všeobecnovzdelávacích predmetov v spojení s potrebnými odbornými teoretickými poznatkami z oblasti pedagogiky, psychológie, sociológie, teórie a riadenia kultúry a metodiky činností voľného času. Vie organizovať voľný čas detí, dospelých i seniorov tak, aby ich činnosti boli obsahovo hodnotné, pre adresátov žiaduce a príťažlivé a spoločensky prospešné. Dokáže skúmať a rozoznávať potreby a záujmy svojich zverencov, ich úroveň a možnosti rozvoja. Je schopný podnecovať a podporovať ich jedinečné vlohy a rozvíjať ich tvorivosť. Vie poradiť, ako optimálne využívať voľný čas, a podporiť vytváranie správnych návykov v režime dňa. Vie si stanoviť ciele, prostriedky a postupy práce, sprostredkovať aktivity umožňujúce relax, zábavu i rozvoj osobnosti klientov. Uplatňuje špecifickú edukačnej práce a integrácie detí zdravotne, telesne, zmyslovo či duševne postihnutých i špecifickú edukačnej práce s deťmi zo sociálne menej podnetného prostredia s osobitným zreteľom na rómske deti. Je schopný aplikovať nadobudnuté vedomosti a zručnosti v praxi, projektovať, organizovať, realizovať aktivity, vyhodnotiť prácu svoju i svojich kolegov.

Dôležitou súčasťou profilu absolventa sú jeho vedomosti a spôsobilosti z oblasti hygieny a bezpečnosti práce, starostlivosti o zdravie a jeho ochranu, tvorby a ochrany životného prostredia, vrátane starostlivosti o kultúru práce a pracovné

prostredie. Vie sa orientovať v platnej legislatíve a konať v súlade s ňou. Vie vyhotovovať a vybavovať požadované písomnosti.

V správaní sa absolventa tohto odboru dominuje tolerancia, empatia a prosociálne cítenie. Je komunikatívny a zručný v nadväzovaní a sprostredkovaní kontaktov, má kultivované vystupovanie a prejav. Vyznačuje sa vysokým stupňom sebaregulácie a sebakontroly, schopnosťou spolupráce. V záujmových činnostiach aktívne rozvíja svoje zručnosti, schopnosti i vedomosti. Má vytvorený návyk ďalšieho vzdelávania a sebavzdelávania, čo predpokladá ďalší odborný, profesionálny i osobnostný rozvoj, inováciu práce i prehlbovanie vedomostí a zručností. Absolventi sú naklonení a otvorení novým trendom a metódam v danej profesii. Vedomosti získané štúdiom tohto študijného odboru umožnia absolventovi pokračovať v štúdiu na vysokej škole predovšetkým humanitného zamerania.

Absolvent uvedeného študijného odboru by mal spĺňať tieto požiadavky:

V oblasti všeobecného vzdelania

Absolvent pozná/má:

- potrebnú slovnú zásobu, vyjadrovaciu schopnosť v ústnom i písomnom styku v slovenskom jazyku;
- slovenskú a najvýznamnejšiu svetovú literatúru;
- jeden svetový jazyk na úrovni, ktorá mu umožňuje bežnú jazykovú komunikáciu s cudzincami a jeho používanie pri vykonávaní profesie;
- pasívne ovláda ďalší svetový jazyk;
- orientáciu v spoločenských normách a hodnotách;
- orientáciu v dejinách slovenského národa a vo svetových dejinách;
- základy stredoškolskej matematiky a informatiky;
- schopnosť predpísaných telovýchovných činností.

V oblasti odborného vzdelania

Požadované vedomosti

Absolvent pozná/má:

- základné pojmy a postupy z teórie a metodiky animácie;
- animáciu ako výchovnú metódu, oblasti a zložky animácie;
- základné pojmy a súvislosti zo všeobecnej pedagogiky, andragogiky, geragogiky, dejín pedagogiky, pedagogiky voľného času;
- základy všeobecnej psychológie, psychológie osobnosti, vývinovej psychológie, sociálnej psychológie a psychohygieny;
- základné pojmy a súvislosti zo sociológie, chápanie spoločenského diania;
- orientáciu v základných pojmoch z oblasti filozofie, práva a politológie;
- základné pojmy zo všeobecnej teórie, dejín a manažmentu kultúry;
- základné poznatky o biológii človeka a hygieny;
- základné pojmy a súvislosti týkajúce sa cestovného ruchu;
- základné vedomosti týkajúce sa písacej, výpočtovej a informačnej techniky;
- geografickú orientáciu s dôrazom na významné domáce a zahraničné strediská cestovného ruchu;
- ďalšie odborné vedomosti získané štúdiom zvoleného voliteľného predmetu.

Požadované zručnosti

Absolvent vie:

- samostatne a tvorivo pracovať;
- samostatne a aktívne riešiť každodenné pracovné situácie;
- citlivo a taktne komunikovať s ľuďmi;

- aplikovať naučené poznatky v praktickej činnosti;
- plánovať svoju činnosť, analyzovať nadobudnuté poznatky a aplikovať ich v praxi;
- určovať ciele, prostriedky a postupy svojej práce;
- organizovať kultúrnu a osvetovú činnosť v mieste svojho pôsobenia;
- ovládať jednotlivé animačné činnosti a aktivity;
- poskytovať prvú pomoc pri úrazoch a drobných poraneniach;
- vytvoriť vecne, štylisticky i gramaticky správne písomnosti pracovného i osobného charakteru;
- použiť osvojené technické zručnosti z oblasti informatiky v praxi;
- aplikovať získané vedomosti a zručnosti zo všetkých predmetov v praxi;
- ďalšie odborné zručnosti získané štúdiom zvoleného voliteľného predmetu.

Požadované osobnostné predpoklady, vlastností a schopností

Absolvent sa vyznačuje:

- empatiou, toleranciou a prosociálnym správaním;
- aktívnym záujmom o kultúru a spoločenský život;
- sebadôverou, zmyslom pre humor, integritou osobnosti;
- komunikatívnosťou, priateľskosťou;
- trpezlivosťou, vytrvalosťou a flexibilitou;
- schopnosťou spolupráce, spoľahlivosťou, presnosťou;
- primeraným sebaodhadom, sebadisciplínou, diskretnosťou a zodpovednosťou;
- myslením v súvislostiach;
- kultivovaným vystupovaním a správaním.

3.2 Študijný odbor animátor voľného času v súčasnosti

Vo vyučovacom procese pri príprave animátorov voľného času SPgŠ v Levoči utvára a rozvíja nasledujúce kľúčové kompetencie:

- komunikatívne a sociálnointerakčné spôsobilosti,
- interpersonálne a intrapersonálne spôsobilosti,
- schopnosti tvorivo riešiť problémy,
- podnikateľské spôsobilosti,
- spôsobilosti využívať informačné technológie,
- spôsobilosť byť demokratickým občanom.

Profilujúcimi odbornými predmetmi v študijnom odbore animátor voľného času sú predmety Teória a metodika animačných činností (TAMAČ) a prax sú v zmysle platnej pedagogickej dokumentácie a Školského vzdelávacieho programu SPgŠ v Levoči.

3.3 Teória a metodika animačných činností – charakteristika odborného predmetu, ciele a stratégie

Teória a metodika animačných činností sa vyučuje v prvom, druhom a treťom ročníku 2 hodiny týždenne, spolu 198 hodín, vo štvrtom – 3 hodiny týždenne, spolu 90 hodín. Za celé štúdium spolu 288 vyučovacích hodín.

Pri profilovaní obsahu výučby sme v našej škole integrovali 4 obsahové štandardy: Metodika pohybových edukačných činností, Metodika umeleckých edukačných činností, Ostatné metodiky a Edukačný proces.

Predmet teória a metodika animačných činností je profilujúci a integrujúci odborný predmet. Predstavuje systém základných informácií o voľnom čase a animácii ako jednej z metód výchovy pre voľný čas. Stavia na teoretických poznatkoch ostatných odborných predmetov (pedagogika, psychológia, sociológia, základy cestovného ruchu, teória a dejiny kultúry a manažment) a začleňuje ich do metodík tvorby a realizácie programov pre voľný čas.

V záujme dosahovania optimálnych výchovno-vzdelávacích cieľov pracujeme s menšími skupinami žiakov (max. 15-člen-

nými), využívame metódy aktívneho výcviku a vyučovania (hry, stimulačné hry, skupinové a kooperatívne učenie, prácu na projektoch, stretnutia s odborníkmi z praxe, priamu osobnú účasť žiakov na animačných programoch, resp. videoprojekcie ukážok realizovaných animácií).

Cieľom vyučovacieho predmetu teória a metodika animačných činností je:

- poskytnúť základné teoretické vedomosti o animácii ako o nedirektívnej metóde výchovy k aktívnemu, tvorivému a kultivovanému využívaniu voľného času,
- poskytnúť praktické príklady a návody na tvorbu programov pre voľný čas vo sfére kultúry, spoločenského života a rekreácie v jednotlivých animačných oblastiach (druhoch činnosti – tvorivosť, poznávanie, pohyb a šport, dobrodružstvo, oddych a zábava),
- podnecovať a prakticky rozvíjať potrebné sociálne zručnosti študentov (empatiu, komunikatívnosť, flexibilitu, schopnosť spolupráce, tvorivosť),
- budovať a rozvíjať u študentov schopnosť integrovať a uplatniť pri tvorbe programovej ponuky činností voľného času aj teoretické poznatky, schopnosti a zručnosti získané štúdiom ostatných odborných predmetov.

Účivo 1. a 2. ročníka predstavuje všeobecný, východiskový teoreticko-metodický základ profesionálneho pôsobenia animátora. V tematickom rozpise učiva sa pritom uvažuje s využívaním 1 hodiny týždenne na teoretickú časť s nadväznými praktickými aplikáciami teórie na následnej hodine priebežnej odbornej praxe. Úlohou predmetu je oboznámiť žiakov aj so správnou metodológiou animácie, s turizmom a cestovným ruchom, s experimentovaním v rámci herných situácií a kľasť dôraz na aktívny prístup študentov pri príprave, realizácii a prezentácii projektov.

Metódy, formy a prostriedky vyučovania teórie a metodiky animačných činností stimulujú rozvoj poznávacích schopností študentov, podporujú ich cieľavedomosť, empatiu, komunikatívnosť, flexibilitu, tvorivosť a samostatnosť. Uprednostňujeme stratégie, ktoré posilňujú aktivitu, spoluprácu a rozhodovanie. Pri výučbe používame formu výkladu, riadeného rozhovoru, skupinové a kooperatívne učenie, prácu s pracovnými listami, počítačom, internetom, odbornými časopismi a publikáciami o aktívnom využití voľného času a cestovnom ruchu.

Dôležitou súčasťou predmetu je **prepojenie teoretického a praktického poznávania, aplikácia teoretických vedomostí v praxi.** Preto súčasťou výučby v predmete sú študentské aktivity zamerané na prípravu, tvorbu a realizáciu programov realizovaných v škole alebo mimoškolskými organizáciami (návšteva kultúrnych, spoločenských aktivít v regióne a meste), realizáciu exkurzií, besied, návštev centier voľného času a cestovných kancelárií. Výučba sa uskutočňuje v samotných triedach príp. odbornej učebni tvorivej dramatiky alebo v odbornej učebni informatiky.

V 3. a 4. ročníku je predmet úzko prepojený s odbornými predmetmi výchovného charakteru: tvorivou dramatikou, výtvarnou, telesnou a hudobnou výchovou. Rozpis učiva predstavuje systém základných postupov a krokov nielen pre poznanie jednotlivých zložiek výchovy, ale aj pre samotnú tvorbu animačných aktivít v daných oblastiach. V procese výučby a v praktických činnostiach je dôležité, aby sa dôraz nekládol len na umeleckú úroveň artefaktov ako zložiek práce študenta, ale aj na aktivitu študenta a kvalitu jeho výstupov – t. z. zvládnutie postupov činností, metodiky, prípravy na realizáciu projektov a samotnú ich prezentáciu.

3.4 Prax – charakteristika odborného predmetu, ciele a stratégie

Predmet prax sa vyučuje 2 hodiny týždenne v 3. a 4. ročníku, spolu 126 vyučovacích hodín. Prax je **komplementárnym vyučovacím predmetom k odbornému predmetu teória**

a metodika animačných činností. Svojou časovou dotáciou vytvára priestor pre praktickú aplikáciu teoretických vedomostí a odborných zručností v oblasti dramatickej, výtvarnej, hudobnej a rekreačno-telovýchovnej (pohybovej a športovej) animácie. Z hľadiska obsahu pre predmet prax platí identický rozpis tematických celkov učiva ako v predmete teória a metodika animačných činností pre 3. a 4. ročník. V predmete prax je však obsahom činností predovšetkým **tvorba, realizácia, prezentácia a hodnotenie žiackych animačných projektov** (resp. hodnotiaci rozbor zažitých profesionálnych animácií) ako priame pokračovanie teórie a cvičení z predmetu teória a metodika animačných činností.

Cieľom vyučovania predmetu prax je:

– nácvik uplatňovania teórie a metodiky animácie v praktických činnostiach v oblasti kultúry – v dramatickej, výtvarnej, hudobnej a rekreačnej telesnej výchove;

– osvojovanie si základných profesionálnych postupov a zručností potrebných pre plánovanie, organizáciu a vedenie animačných činností;

– rozvíjanie sociálnych schopností a zručností potrebných pri práci s ľuďmi.

Hodnotenie práce študenta v predmete prax sa odvíja predovšetkým od cieľov vyučovania predmetu, a preto by mali v jeho štruktúre vystupovať ako hlavné body:

– odborná a metodická príprava žiaka, využitie odbornej literatúry;

– metodická tvorivosť, formulácia cieľa a úloh činnosti, rešpektovanie pedagogických zásad pre výber aktivít, primeranosť aktivít, výber, príprava/úprava prostredia, príprava/zhotovenie pomôcok;

– vedenie aktivít – motivácia, organizácia činností, samostatnosť, metodickosť postupu, reflexia a hodnotenie činnosti, schopnosť získavania spätnej väzby;

– uplatnenie prvkov profesionálnej etiky – kultivovanosť prejavu, takt, úroveň komunikácie;

– sebahodnotenie a jeho argumentácia.

V školskom roku 2005/2006 sa uskutočnila **zmena spôsobu vykonania praktickej časti maturitnej skúšky** v odbore kultúrno-výchovný pracovník. Maturitná skúška sa začala realizovať **formou obhajoby vlastného projektu**. Študent vykonal praktickú časť odbornej zložky vo vyžrebovanej téme (formu a témy navrhuje riaditeľ školy v spolupráci s predmetovou komisiou). Počas 4. ročníka študent usmerňovaný učiteľom predmetu TAMÁČ pracoval na danej téme a v určenom termíne odovzdal záverečnú prácu v písomnej podobe v rozsahu 15 – 20 strán. Po jej zhodnotení a pripomienkovaní oponentom a konzultantom študent vlastný projekt obhajoval. Táto forma praktickej časti maturitnej skúšky sa po istých úpravách osvedčila a platí na našej škole aj v súčasnosti. Zdá sa, že najlepšie vystihuje cieľ praktickej časti maturitnej skúšky – overiť vedomosti a praktické zručnosti študenta v rozsahu odborných vyučovacích predmetov. Konkrétna podoba vlastného projektu pozostáva z dvoch častí: teoretickej a praktickej (obsah prvej časti tvoria teoretické východiská a teoretická analýza problematiky. Praktická časť konkrétne popisuje na základe plánu pripravenú, navrhnutú, príp. realizovanú animačnú aktivitu).

Vytvoríť originálnu animačnú aktivitu si vyžaduje skutočne veľa praktických skúseností a zručností. Preto sa snažíme rozvíjať kompetencie uvádzané v profile absolventa odboru počas celého štvorročného štúdia.

4. METÓDY A ORGANIZAČNÉ FORMY VYUŽÍVANÉ V EDUKAČNOM PROCESE

Vyučovacie procesy plní 3 základné funkcie: vzdelávaciu, výchovnú a rozvíjajúcu. Cieľom je, aby si študenti nielen osvojovali teoretické vedomosti, zručnosti a návyky, ale aby sa formovali aj ich osobnostné kvality. Podstatou rozvíjajúcej funkcie

vyučovacieho procesu podľa Tureka (2008, s. 19) je „cieľavedomý a systematický rozvoj motivácie k stálemu sebazdokonaľovaniu, k túžbe po hľadaní progresívneho zmyslu života, rozvoj ich poznávacích schopností (myslenia a kritického myslenia), rozvoj tvorivých schopností, rozvoj schopnosti racionálne sa učiť a pružne sa prispôbovať rýchle sa meniacim podmienkam života“. Vo vyučovacom procese v rámci vzdelávacej funkcie sa snažíme anulovať tzv. tradičné vyučovanie alebo výkladovo-ilustratívny typ vyučovacieho procesu.

Za nezanedbateľnú výhodu moderného typu vyučovania s **prvkami humanistickej koncepcie výchovy a vzdelávania** považujeme odstránenie stresu žiakov z vyučovania a strápňovania sa v prípade neúspechu, zvýšenie motivácie objavovať nové možnosti riešenia problémov a vstupovať do pracovnej činnosti s novými nápadmi. Najväčšie pozitívum vidíme v posune vzťahu učiteľa a študenta. Vo vzájomnej spolupráci vystupuje učiteľ často len ako poradca, koordinátor, spoločne sa stanovujú nielen ciele praktických činností, ale vo vzájomnej kooperácii sa vyberajú témy aktivít, spôsob ich prípravy a realizácie. Nielen praktické animačné činnosti, ale takmer každá vyučovacia jednotka končí fázou spoločného hodnotenia – študenti sa učia asertívne hodnotiť aktivity, vyjadrovať vlastné názory, odlišovať tvorivosť od gýču, analyzujú nápady, riešenia problémov nielen svojich spolužiakov, ale aj učiteľa. Vyučovanie organizujeme teda tak, aby vychádzalo v prvom rade z potrieb a záujmov študentov, rešpektujúc vytvorenie tvorivej atmosféry v triede.

Pri formulovaní konkrétnych cieľov jednotlivých tematických celkov a vyučovacích hodín vychádzame predovšetkým z **Bloomovej taxanomíe alebo taxanomíe cieľov M. Simpsona**, ktoré dominujú v oblasti intelektuálnych zručností a poznávacích schopností a praktickom vyučovaní a sú určené na formovanie kognitívnych a motorických zručností a návykov (Turek, 2008, s. 47). Používame **aktívne slovesá na vyjadrenie výkonu**, ako napr.: ukáť – demonštruj účastníkom animácie pravidlá aktivity alebo hry, zaujmú správny postoj z hľadiska pedagogickopsychologických zásad k účastníkovi, navrhni vzdelávaciu animačnú činnosť pre rodičov s deťmi, zorganizuj hudobný večer, zhotov grafický návrh na plagát príp. pozvánku na divadelné predstavenie, vypracuj alternatívny miesta konania sa animačnej aktivity v prípade nepriaznivého počasia, použi plán animačných činností, uveď príklady animačných činností alebo hier v jazykovom tábore a pod.

Určite, ako uvádza Turek vo svojej *Didaktike* (2008, s. 66), môžu byť niekedy konkrétne alebo špecifické ciele v edukačnom procese regresívne. K takému efektu dochádza predovšetkým pri cvičeniach zameraných na výchovu, pri ktorých nie je dôležitý výsledný výkon študenta, ale proces tvorby a jeho samotný zážitok. Nakolko naši študenti v súčasnosti majú málo príležitostí vykonávať súvislú odbornú prax pod odborným vedením v animačných, výchovných, vzdelávacích a kultúrnych zariadeniach a inštitúciách, vo voľnočasových, kúpeľných centrách či v prostriedkoch masovej komunikácie, alebo v oblasti cestovného ruchu príp. v oblasti sociálnej starostlivosti, považujeme výsledný výkon študentov v rámci praktickej činnosti v predmetoch TAMÁČ a prax za motivujúci a stimulujúci. Je to „projektovanie a hra nanečisto“, uplatňovanie zásady spojenia školy so životom, teórie s praxou.

4.1 Metódy používané vo vyučovacom procese v predmetoch TAMÁČ a prax

Na základe platných učebných osnov Ministerstva školstva k danému predmetu používame vo výchovno-vzdelávacom procese na odborných predmetoch predovšetkým metódy aktívneho výcviku (hry, stimulačné hry, skupinové a kooperatívne učenie, prácu na projektoch, stretnutia s odborníkmi z praxe, priamu osobnú účasť žiakov na animačných programoch, resp. videoprojekcie ukážok realizovaných animácií), ktoré majú pozitívny efekt v praktických činnostiach študentov.

Pri osvojovaní si poznatkov používame všetky známe a dostupné metódy a formy. Z priestorových dôvodov uvádzam najčastejšie používané.

Nosnou metódou je výklad a riadený rozhovor. Využívame ich súčasne s **metódou práce s knihou**. Veľký dôraz kladieme aj na prácu s odbornými časopismi a publikáciami o voľnočasových aktivitách a cestovnom ruchu, využívame propagačné materiály a prospekty rôznych kultúrno-spoločenských zariadení, centier voľného času, cestovných kancelárií a pod.

Z názorných metód používame často **demonštrovanie a exkurziu**. Škola disponuje odbornou učebňou na vyučovanie tvorivej dramatiky a teórie a metodiky animačných činností a odbornou učebňou na rozvoj IKT kompetencií (IKT – informačné a komunikačné technológie) (študenti pracujú v nej na osobných počítačoch – demonštrácia reklám, propagačných materiálov a prezentácia pozvánok, plagátov, prezentácia hier príp. animačných plánov rôznych druhov animácií, prostredníctvom internetu). Exkurzia upevňuje a rozširuje teoretické poznatky. Náš región – Spiš a jeho blízke okolie – je bohatý nielen na množstvo zaujímavých kultúrnohistorických objektov a prírodných lokalít (mnohé z nich sú zapísané aj do zoznamu svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO), ale aj na kultúrno-spoločensko-animačné programy, aktivity a vystúpenia z rôznych oblastí umenia. V prvom ročníku pripravuje a vedie exkurziu pedagóg, v druhom ročníku participujú na jej príprave študenti a v treťom ročníku ju pripravujú samostatne pod dohľadom učiteľa – organizujú exkurziu po všetkých stránkach – doprava, poistenie účastníkov, finančná kalkulácia, plán a scenár, ktoré sú zaradené do programu exkurzie, naštudujú si informácie a zaujímavým spôsobom o nich referujú.

Ďalšou metódou je **prezentácia animačnej prehliadky** navštvivenej kultúrnohistorickej pamiatky, ktorú študenti vopred pripravujú v rámci hodín praxe v prepojení na tvorivú dramatikú a výtvarnú výchovu. Podstata takejto animačnej prehliadky spočíva v príprave etudy – v umeleckom stvárnení postavy, príbehu, povesti alebo udalosti, ktorá sa k danej pamiatke viaže. Výslednému produktu predchádza najprv etapa štúdia, zhrmažďovania a analýzy teoretického materiálu a historických údajov o objekte, postave alebo udalosti, práca nad literárnymi textami, ich úprava, písanie scenára, úvahy o hereckom, výtvarnom, hudobnom alebo pohybovom vyjadrení a stvárnení a nakoniec „navrát“ k plánu animačných činností s riešením problémov spojených napr. aj s materiálным, technickým, personálnym prípadne finančným zabezpečením a pod.

Často využívanou metódou je **metóda tvorivého riešenia** problémov alebo tvorivých úloh na základe Turekovej *Didaktiky* (2008, s. 275 – 282) pod pojmom heuristika. Nejde o riešenie úloh metódou pokusu a omylu. Vedeíme študentov k tomu, aby svoje tvorivé schopnosti neustále rozvíjali prostredníctvom vlastných skúseností a obohacovaním o skúsenosti iných tvorivých ľudí.

Z mnohých **heuristických návodov** využívame napr.:

a) DITOR – autori: Zelina a Zelinová. Začiatkové písmená označujú nasledovné kroky:

- D – definuj problém, stanov cieľ, k čomu chceš dospieť,
- I – informuj o probléme, ako sa riešil problém doteraz, kto môže pomôcť, aké sú doterajšie poznatky o probléme,
- T – tvor riešenia, nápady, hypotézy – produkuje nápady, ktoré budú originálne, rozmanité, rôznorodé, použi „búrku nápadov“ – **brainstorming**,
- O – ohodnoť nápady a riešenia – v čom sú nové, netradičné, užitočné, inovatívne,
- R – realizuj vybrané riešenia v praxi.

b) Stratégie pre rozvoj divergentného myslenia (ak úloha má viacero možných riešení):

- UVČ – uváž všetky činitele,
- ČJN – čo je najdôležitejšie,
- VNZ – výhody, nevýhody, zaujímavosti,
- NAD – následky a dôsledky,
- ZAC – zábery a ciele,
- AMV – alternatívy, možnosti, voľby,
- IMH – iné možnosti hľadania.

4.2 Formy vo vyučovacích predmetoch TAMAČ a prax

Pod organizačnými formami vyučovania zjednodušené rozumieme napr. počet žiakov zúčastňujúcich sa na vyučovaní, miesto a sociálnu formu vyučovacieho procesu. Turek vo svojej *Didaktike* (2008, s. 293) cituje Velikaničovu charakteristiku organizačnej formy vyučovacieho procesu. Ide o „organizačné usporiadanie podmienok vyučovania na realizovanie obsahu vyučovania pri uplatňovaní jednej alebo viacerých metód vyučovania, vhodných učebných pomôcok a didaktických prostriedkov a pri rešpektovaní didaktických princípov“.

Poznámka k učebnému plánu podľa súčasne platnej legislatívy pri oboch odborných predmetoch uvádza, že trieda sa môže deliť na dve skupiny. Prakticky to znamená, že počet žiakov v triede sa v edukačnom procese pohybuje na našej škole v rozmedzí 13 – 16 žiakov v závislosti od celkového počtu žiakov v triede, od ich delenia do skupín na základe voľby v predmete cudzí jazyk a pod. Určite, pracovať s menšou skupinou má svoje výhody, v oboch predmetoch to považujeme za nevyhnutnosť.

PaedDr. Klaudia Repašská,
Stredná pedagogická škola v Levoči

(Dokorenie v budúcom čísle)

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

- ČORNANIČOVÁ, R., a kol.: *Animátor kultúry. Učebnica dištančného vzdelávania*. Bratislava: Národné osvetové centrum, 2007. 223 s. ISBN 978-80-7121-278-2.
- ĐURIČEK, M. – ČERNÁK, R. – OBODYŇSKI, K.: *Riadenie animácie v turizme*. Prešov: ATA – Akademičká turistická agentúra, 2001. 181 s. ISBN 80-968046-1-8.
- JENDRICHOVSKÝ, J. – GREGOROVÁ, Z. – REPAŠSKÁ, K.: *50. výročie založenia Strednej pedagogickej školy v Levoči*. Zborník. Levoča: SPgŠ v Levoči, 2000. 125 s. ISBN 80-968465-2-3.
- KRÍŽANOVÁ, D.: *Teória a metodika animačných činností pre stredné pedagogické školy, pedagogické akademie a pedagogické a kultúrne akademie 1*. Bratislava: SPN – Mladé letá, s. r. o., 2005. 151 s. ISBN 80-10-00426-X.
- KRÍŽANOVÁ, D.: *Teória a metodika animačných činností pre stredné pedagogické školy, pedagogické akademie a pedagogické a kultúrne akademie 2*. Bratislava: SPN – Mladé letá, s. r. o., 2007. 136 s. ISBN 978-80-10-00958-9.
- MINISTERSTVO ŠKOLSTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY: *Charakteristika a učebný plán študijného odboru 7663 6 kultúrno-výchovný pracovník*. Schválilo MŠ SR dňa 18. apríla 2006 pod číslom CD-2006-5223/11510-1:093 s platnosťou od 1. septembra 2006 začínajúc 1. ročníkom.
- MINISTERSTVO ŠKOLSTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY: *Učebné osnovy predmetu teória a metodika animačných činností*. Schválilo MŠ SR dňa 18. apríla 2006 pod číslom CD-2006-5223/11510-1:093 s platnosťou od 1. septembra 2006 začínajúc 1. ročníkom.
- Školský vzdelávací program Strednej pedagogickej školy v Levoči Pedagogika vzdelávania a výchovy, animácie a sociálnych služieb*. 2007.
- TUMA, M.: *Vademékum manažmentu a marketingu v kultúre*. Bratislava: Národné osvetové centrum, 2005. 219 s. ISBN 80-7121-261-X.
- TUREK, I.: *Didaktika*. Bratislava: Iura Edition, spol. s r. o., 2008. 595 s. ISBN 978-80-8078-198-9.